

Kan een tablet een wereld van verschil maken? Op de juiste plek en in de juiste handen wel. In ziekenhuis Klina in Brasschaat is de tablet vandaag het belangrijkste werkinstrument van psychologe Kaatje Van Hemelrijk (33). Aan de ene kant van haar scherm: de patiënt op intensieve zorg. Aan de andere: het thuisfront. Voor een videobeeld, een lief woord, soms zelfs een allerlaatste afscheid. «Ik zie mensen breken. Maar elkaar zien: het geeft altijd voldoening.»

• SABINE VERMEIREN •

Helemaal ingepakt toont Kaatje de tablet aan een patiënt, die zo de familie ziet – en omgekeerd. «Want niks is erger dan onwetendheid.»

Iemand die een liedje speelt of fluistert: 'Ik mis je'. Zo mooi

Kaatje Van Hemelrijk is intensivist noch longarts, cardioloog noch verpleegkundige. Fysiek kan ze niets betekenen voor patiënten, maar mentaal maakt zij het verschil. Foto's PNRV

Toen weken geleden de eerste Covid-19 patiënt arriveerde in AZ Klina, wong het bij psychologe Kaatje Van Hemelrijk dat zieken geen bezoeken konden ontvangen. «Verbinding tussen mensen is essentieel», zegt ze. Er werd nagedacht over een oplossing. Met een tablet en zichzelf als tussenpersoon maakt Kaatje nu op de Covid-intensieve zorg elke dag het verschil. Ze beweegt quasi onzichtbaar door de gangen. In haar handen: enkel een tablet en een patiëntendossier. In de kamers waar ze binnenstapt, doorbreekt enkel het gezoom van een beademingsmachine de stilte. Tót aan de andere kant van haar tablet een stem klinkt en een gezicht verschijnt. Het gezicht van een partner, een zoon, een dochter. Door de speakers een stem die trilt. «Ik mis je.» Soms een stem die rust geeft. «Sst maar. Het is oké. Ik ben bij je.»

Onzekerheid

Op louter fysiek vlak kan Kaatje Van Hemelrijk niets betekenen voor de patiënten op haar afdeling – ze is geen intensivist, geen longarts, geen cardioloog, geen verpleegkundige. Maar mentaal des te meer, zowel voor wie

Eerst leid ik de familie rond via videochat, stel ik de verpleegkundigen voor. Dan film ik de patiënt. Een confronterend beeld, zeker als de patiënt niets kan zeggen omdat hij beademd wordt

thuiszit als voor wie in Klina op de Covid-intensieve belandt. Kaatje: «Bij elke nieuwe patiënt die hier wordt opgenomen, bel ik met de familie om te peilen hoe ze dit emotioneel beleef. Familieleden moeten veel verwerken. Soms hebben ze dagen of weken geleden hun geliefde moeten afzetten aan de spoed en hebben ze elkaar sindsdien niet meer kunnen zien. Ze hebben het ziekteproces niet van nabij kunnen volgen en kregen dan plots te horen dat hun geliefde kritiek is. Ze kunnen hun familielid niet bijstaan en die onzekerheid is ontzettend moeilijke verdragen. Ik beeld me dan steeds in dat het mijn geliefde is die daar ligt, en probeer van daaruit samen met het hele team op alle vlakken de beste zorg te geven.» «Daarna vraag ik families of ze graag zouden videochatten. Dan spreken we

een momentje af en leid ik ze eerst rond op de afdeling. Veel mensen hebben een fout, achterhaald beeld van de intensieve zorg. Ik laat ook de verpleegkundigen zien. Het is belangrijk dat families een gezicht kunnen plakken op wie hun geliefde verzorgt. Het zijn mensen aan wie ze al hun vertrouwen moeten geven en dan helpt het om te weten wie dat zijn. Ten slotte film ik de patiënt. Soms is die nog bij bewustzijn en kan die iets zeggen. Soms ook niet, omdat hij beademd wordt. Voor mensen die thuiszitten, is dat een heel confronterend beeld. Toch vinden ze het belangrijk om te zien. Helemaal géén beeld hebben en in volstrekte onwetendheid zijn, is erger.»

«Ik zie hartverscheurende tafereelen. Hele families voor één scherm, in groot verdriet. Maar ook mooie, hartwarme dingen. Iemand die een liedje speelt. Die aanmoedigende woordjes fluistert. Of de ander geruststelt. 'Maak je geen zorgen om mij, hier thuis. Ik ben oké.'» «Mensen die thuiszitten, kunnen meestal niets doen. Praten tegen hun geliefde in een coma vangt wat van die machteloosheid op. Het is niet veel. Maar het is iets en geeft een houvast. Sommige mensen maken voor elke dag een videoafspraak. Dat mag. Dan ga ik op het afgesproken uur klaar zitten in de kamer. Familieleden kunnen dan met eigen ogen het ziekteproces volgen. Dat vergroot soms het begrip als de patiënt achteruit blijkt te gaan. Het vermindert de shock, als ze getuige waren van wat eraan voorafging. Dat is belangrijk voor de latere verwerking.»

Dromen van patiënten

«Als we een overlijden zien aankomen, mogen familieleden onder bepaalde voorwaarden nog fysiek op bezoek komen. Soms kiezen mensen ervoor om dat niet te doen, uit vrees bijvoorbeeld om besmet te worden. Via de tablet brengen we ze dan een laatste keer samen. Heel onwezenlijk is dat. Maar het is beter dan niets. Achteraf zeggen nabestaanden dat ze blij waren dat het toch nog kon. Na het overlijden begeleid ik mensen soms in het mortuarium. Er zijn veiligheidsvoorschriften. De overledene mag niet aangeraakt worden. Dat geeft minder ruimte voor het eigenlijke rouwproces.» Op de Covid-intensieve met beademde patiënten is Kaatje de verantwoordelijke.

Soms brengen we mensen ook voor een laatste keer samen voor de tablet, als we een overlijden zien aankomen. Heel onwezenlijk. Maar beter dan niets

delijke psycholoog. Op de gewone Covid-afdeling, waar patiënten in betere conditie zijn, leggen collega's soortgelijke contacten met de tablet. «Voor de psychologische afdeling van dit ziekenhuis zijn het harde tijden. De dankbaarheid van patiënten en hun familie helpt ons om te blijven gaan. We leven nu grotendeels op adrenaline. Als we thuiskomen, zijn we uitgeput. We lopen de hele dag in pakken, met mondmaskers, en dat

Familieleden moeten veel verwerken. Ik beeld me steeds in dat het mijn geliefde is die daar ligt, om zo de beste zorg te geven

voel je. Die extra emotionele component maakt dat we ons werk thuis soms moeilijk kunnen loslaten. We slapen minder goed, we dromen van patiënten. 'Vergat ik nu met iemand te videochatten?!' Gelukkig kunnen we onderling goed ventileren. Er is een lounge waar we af en toe kunnen rusten en we krijgen lekker eten. Het ziekenhuis zorgt goed voor ons.» Soms gaat het gelukkig ook gewoon goed. Als er een patiënt van de beademing mag, bijvoorbeeld. En die op de tablet eindelijk de familie weer kan zien. Dan tonen de schermen niks dan lachende gezichten. En ook die zijn belangrijk voor de verdere genezing, zo weet Kaatje. «Mensen die wakker worden uit een coma, zijn vaak angstig. Ze zijn een stukje van hun levensverhaal kwijt en dan is het belangrijk dat ze iemand zien met wie ze vertrouwd zijn.»

Boekje met foto's

Om dat levensverhaal weer op te vullen, krijgen patiënten die weg mogen van de intensieve zorg een boekje mee. Er komen foto's in van sleutelmomenten – bijvoorbeeld de patiënt die op de buik werd gelegd – samen met een verslag, dag na dag, van hoe de toestand evolueerde. «Dat ontbrekend stukje leven opvullen: we weten dat patiënten daar nood aan hebben. Het helpt ook om thuis het gesprek aan te gaan, over hoe ingrijpend die gebeurtenissen waren voor de familie. Ook wanneer de patiënt uiteindelijk overlijdt, ondersteunt het boekje de rouwverwerking van de familie door de laatste momenten te reconstrueren. Als we daar op deze manier bij kunnen helpen: heel graag.»

